

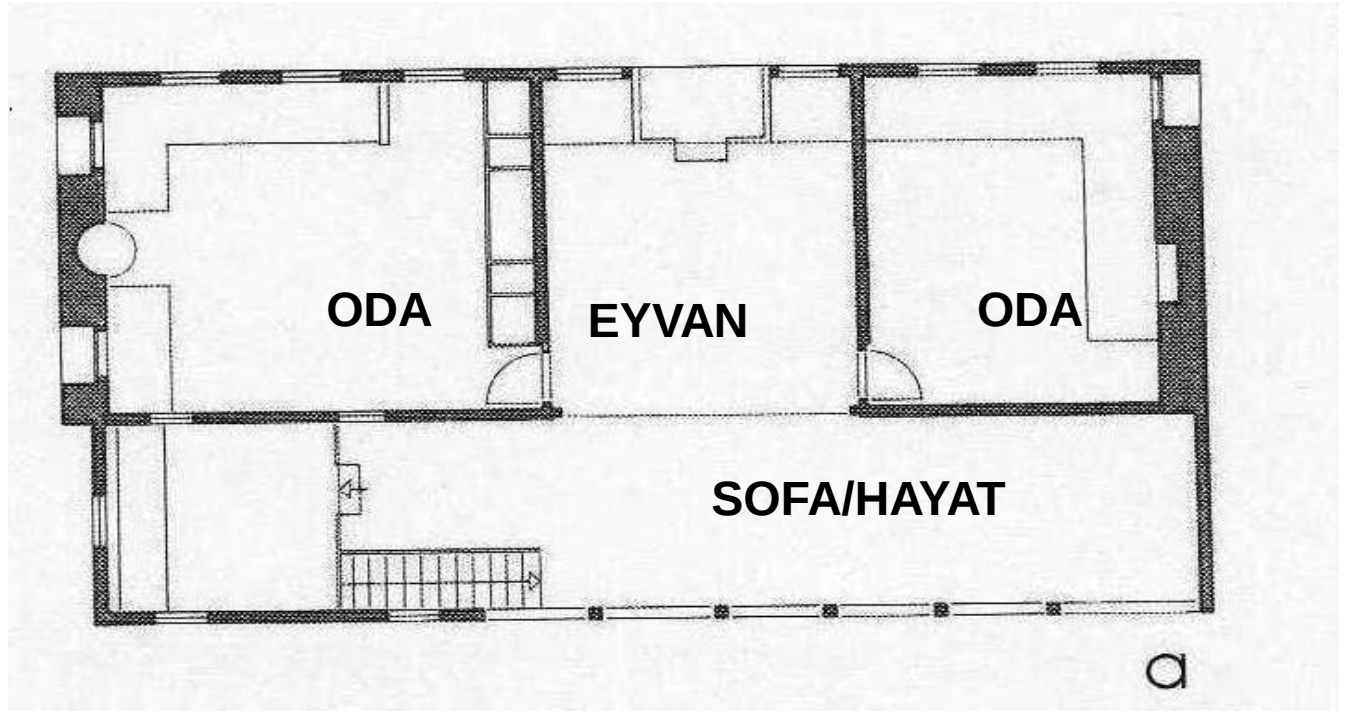
TÜRK EVİNİ OLUŞTURAN ÖĞELER

Oda Birim eleman

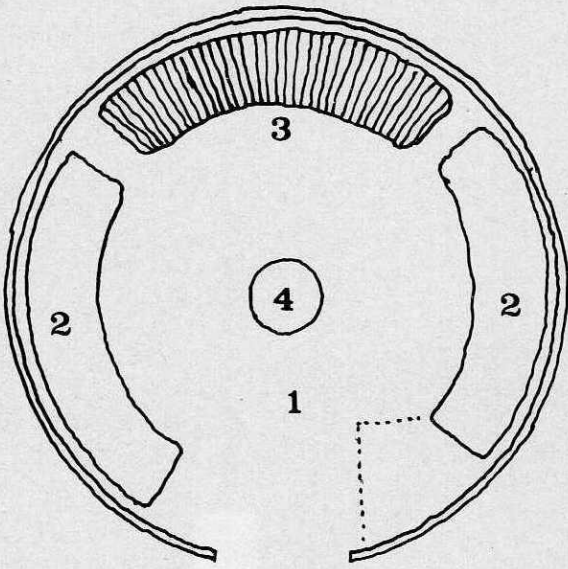
Sofa/ Hayat :Odaların önünde

Eyvan:Odaların arasında

Türk evinin temel plan düzeni; oda, eyvan ve odaların önünde uzanan sofa/hayattan oluşur.

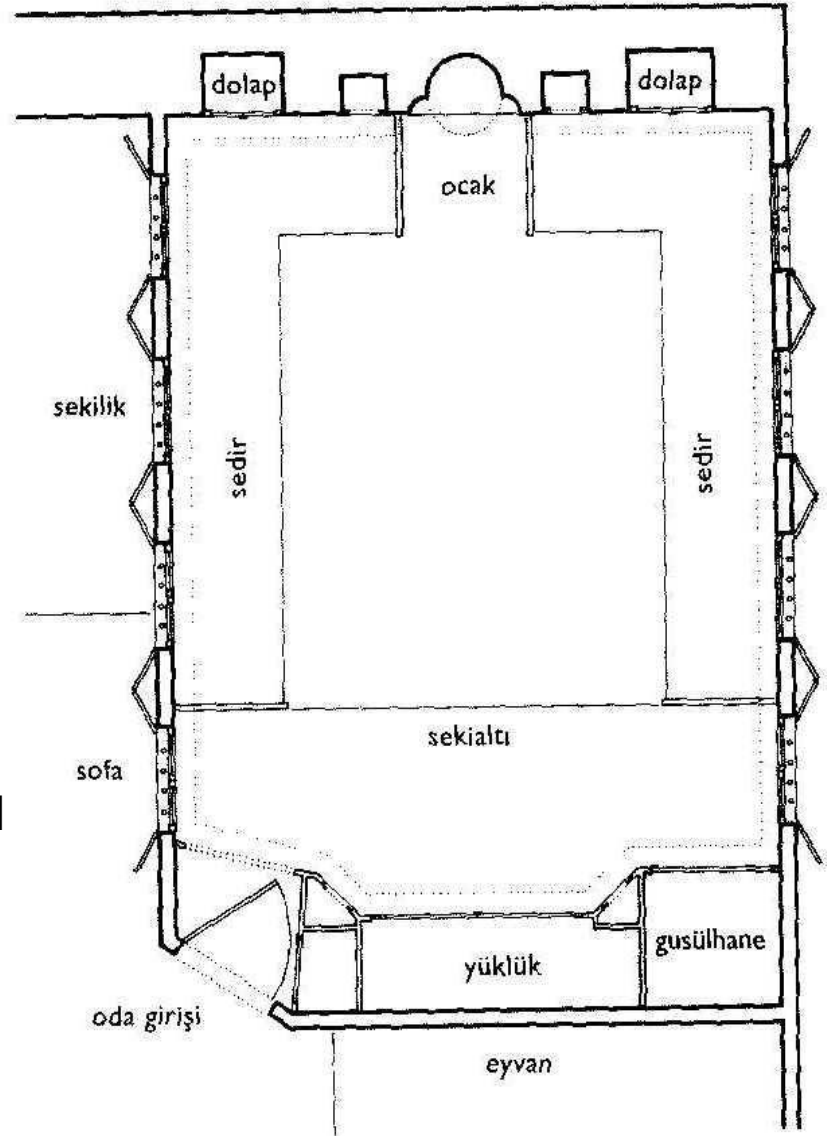

Türk evini oluşturan ana unsurlar oda, sofa ve sofayla bağlantılı olan eyvandır. Oda Türk evinin birim elemanıdır. Evler 2 odalı, 3 odalı , 6 odalı olarak oda sayısına göre tanımlanabilir.

ÇADIR/YURT PLANI /TENT PLAN

- 1-Giriş
- 2-Oturma
- 3- sandıklar,yükler
- 4-Ocak

BİRİM ÖGE: ODA PLANI /ROOM PLAN

Birim eleman olan odada seki üstü bölümü, sedir ya da yerde oturma, ortada mangal, alt sıra pencere üstünde odayı çevreleyen raf/ terak/ sergen

Bayramiç, Hadımoğlu Konağı,sekialtı-sekiüstü ayrımı,yüklük ve dolaplar.

Bu konağın Barok bezemelerle süslenmiş odasında sedir yüksekliği çok azdır. Bu sedir üzerine konacak minderler yüksekliği biraz daha arttıracak olmakla birlikte oturma eylemi yerde oturma şeklindedir.

Yüklük bazen kapaksız da olabilir

Çok işlevli Türk odası

Odada oturma eylemi

Odada uyuma eylemi

Odada yemek yeme eylemi

Odada yıkanma eylemi

Odada seki altında yer alan dolap ve yüklükler genellikle raf/sergen sonlanır ve üst kısım tavana kadar boş bırakılır.

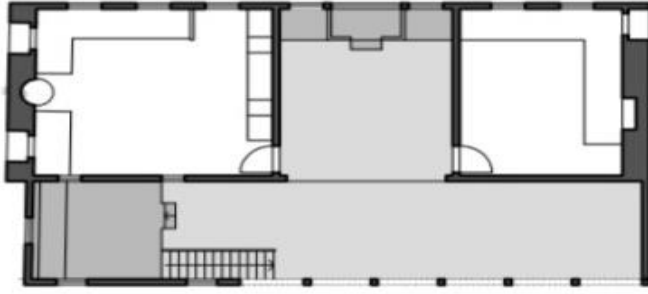
Odada seki altında yer alan dolap ve yüklüklerin üstü bazen kışlık yiyecekleri saklamak için kafes, korkuluk, kapak veya dikmelerle kullanılır hale getirilir (musandra)

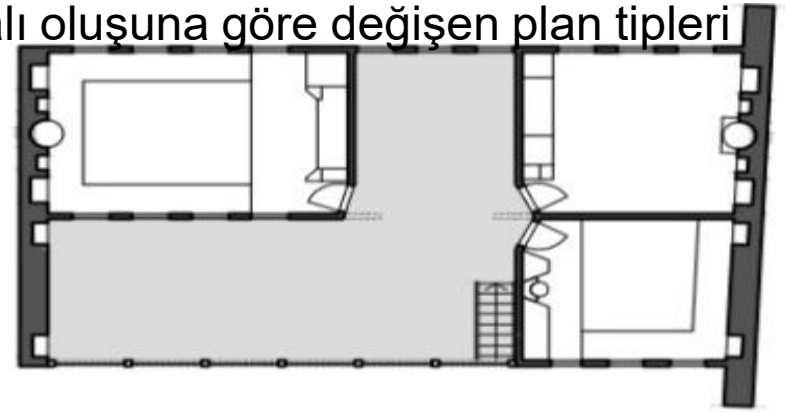
SOFA/HAYAT/ÇARDAK/SERGÂH

Sofa odaları birleştirir ve evin tasarımını etkiler. Türk evi odaların bir sofa çevresine dizilmesiyle oluşur. Anadolu'da **hayat**, **çardak**, **sergâh** ya da **sofa** olarak adlandırılmaktadır.

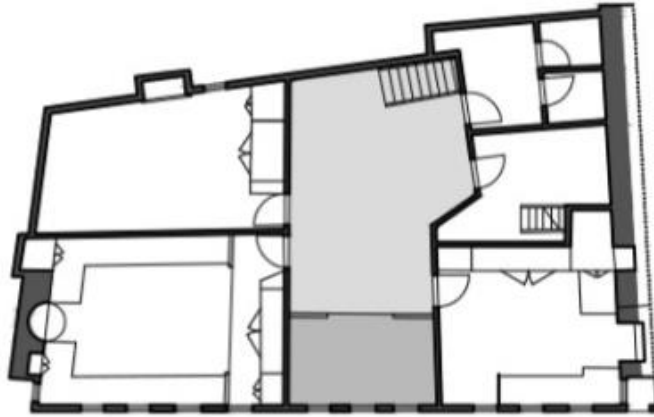
Sofanın konumuna ve açık ya da kapalı oluşuna göre değişen plan tipleri

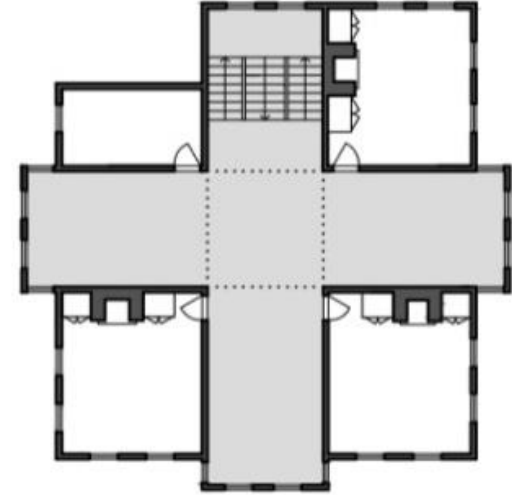
Dış, açık sofalı, eyvanlı ev.
Bu tipte sofanın direkli kısımları
ahşap çatkılı duvarlarla kapatılabilir
(Dış, kapalı sofalı ev)

Köşe sofalı, eyvanlı ev (açık sofalı)
Bu tipte sofanın direkli kısımları
ahşap çatkılı duvarlarla kapatılıp,
kapalı sofa haline getirilebilir.

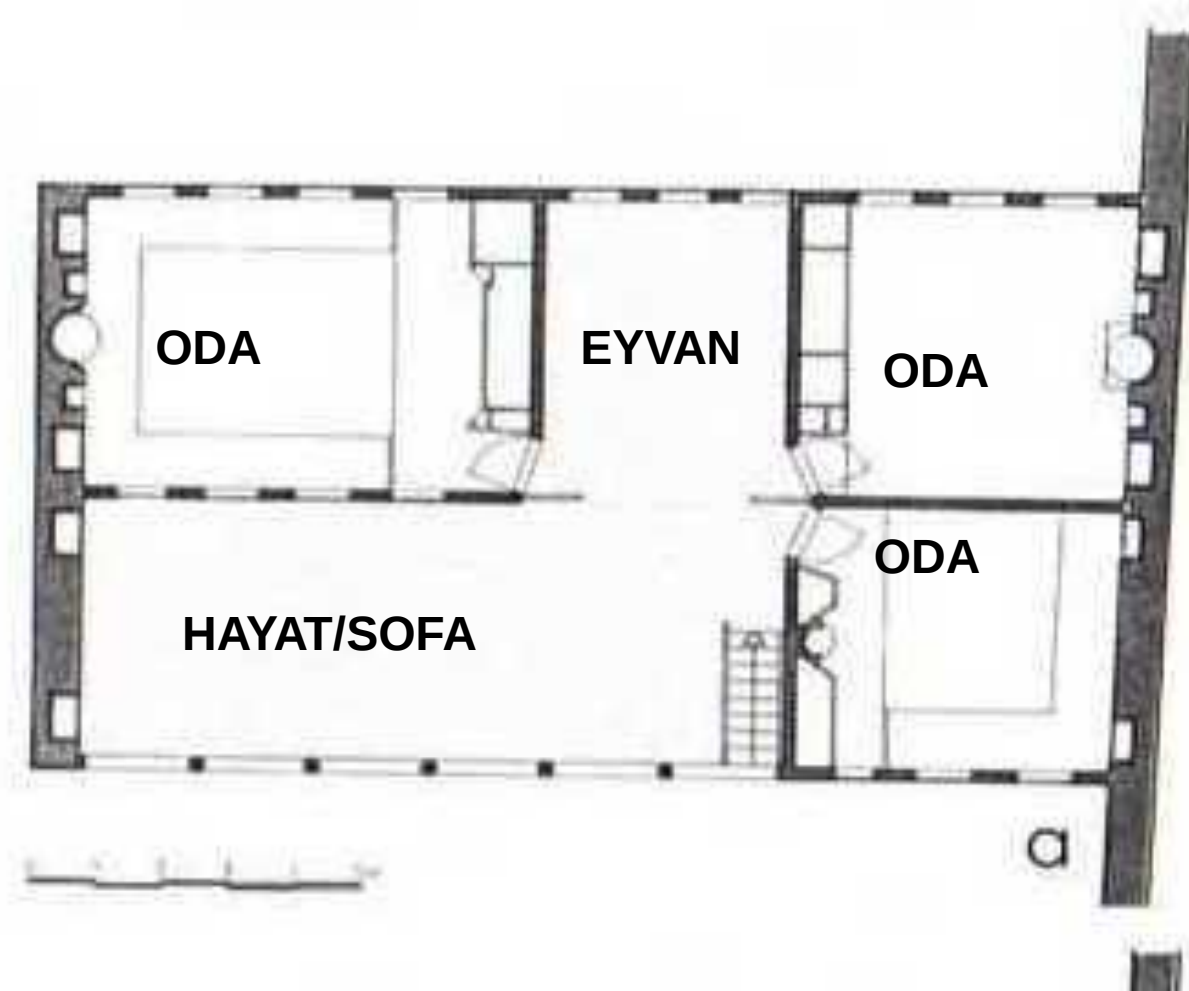

İç sofalı ev (kapalı sofa)

Merkezi sofalı, 4 eyvanlı
ev (Haçvari plan)(kapalı
sofa)

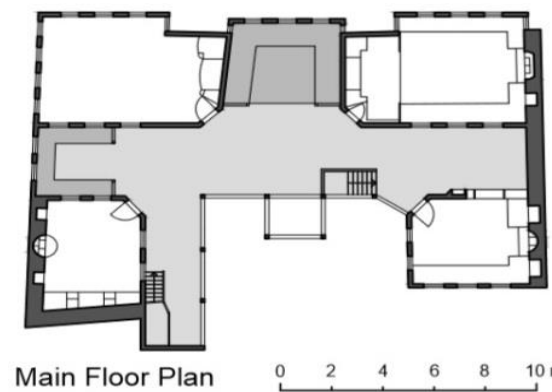
EYVANLAR: Hayatın/sofanın odaların arasına uzandığı oturma alanlarıdır. Bu örnekte hayat ile eyvan arasında oda girişlerini gizleyen paravanlar mevcuttur.

YENİŞEHİR,ŞEMAKİ EVİ

Yunan, Roma ve İslam Mimarisinde kullanılan eyvan motifi Türk evinin de vazgeçilmez unsurlarından biridir.

U plan schema, three eyvan, one kiosk.

Birgi, Çakırağa Konağı
Orta kat

Oda aralarına giren sofa eyvanları, odaları bir yaşama birimi olarak bağımsız bir konuma getirir.

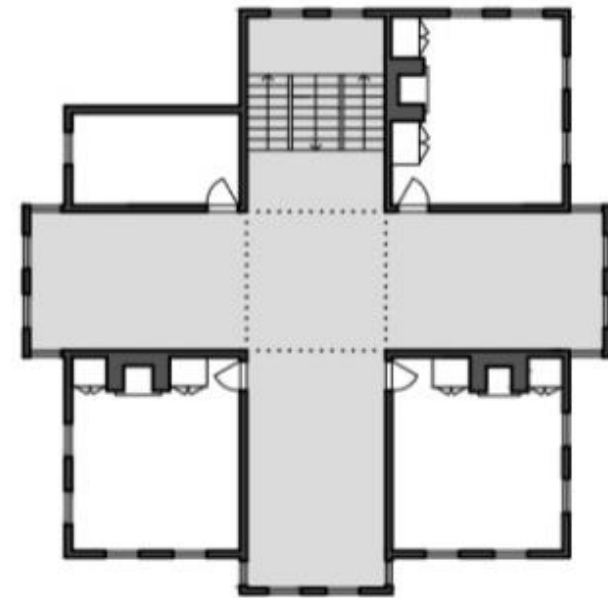
Sofa eyvanında yer alan merdivenin üstündeki mekan “yüksek sofa” olarak değerlendirilmiştir. Bu durumda sofa ile eyvan arasındaki yükseklik farkı birkaç basamak olur

Sofa eyvanı üst kat seviyesinde çokgen çıkma ile dışarı taşmış, orta katta ise çıkma yapmayan eyvan “muşabaklar” ile kapatılmış

- Eyvanlar sayıları ve şekilleriyle ev planlarına çeşitlilik getirirler. Oda aralarına giren sofa eyvanları, odaları bir yaşama birimi olarak bağımsız bir konuma getirir.

Main Floor Plan

0 2 4 6 8 10

The plan with a central hall and four eyvans

Eyyanların sofaya bakan yüzleri kemerli veya direklikli olarak biçimlendirilebilir.

117

Eyyanların birinde veya ikisinde merdiven, hela, kiler gibi mahaller bulunur.

Eyvanın döşemesi genellikle sofa döşemesinden daha yüksek, tavanı sofa tavanından daha alçaktır.

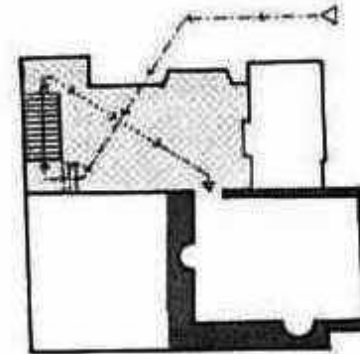
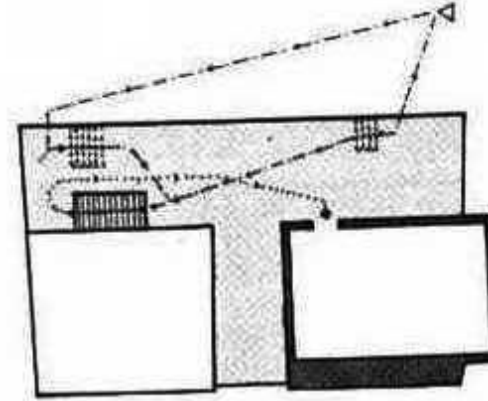
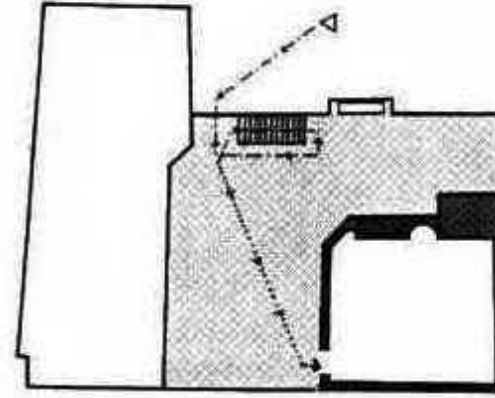
Sofa eyvanında yer alan merdiven. Yüksek sofada pencere yok. Muşabaklarla kapatılmış. Merdiven başına yapılan süslü kapı boşluğu merdiveni görkemli hale getirmektedir.

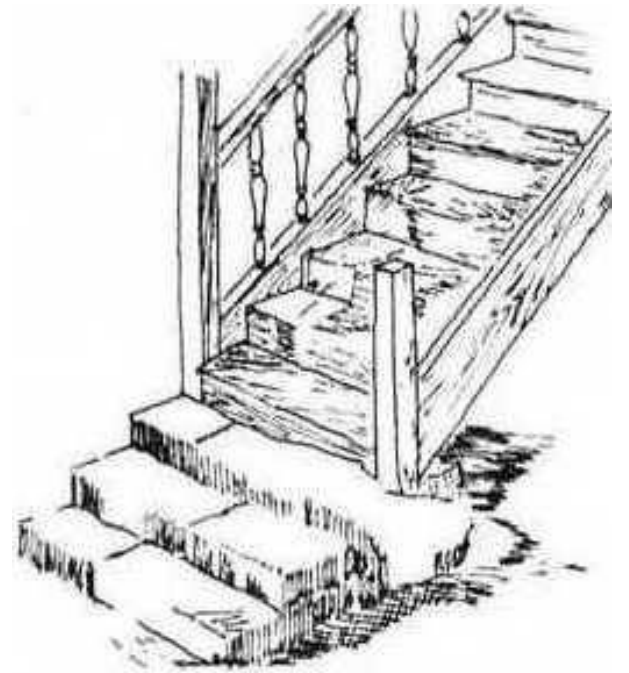

Erken dönem Türk evlerinde penceresiz olan eyvanlara daha sonraki dönemlerde çok sayıda pencere açılmış ve eyvanlar cephelerde çıkma ve girintilerle vurgulanmıştır (Gökçeoğlu bağ evi)

- **MERDİVENLER:** Katlar arasında ilişkiyi sağlayan merdiven; Klasik hayatlı/ açık sofalı evde hayatın içinde yer alır. Merdivenin yeri ana giriş, hayat, eyvan ve başoda kapısı arasında bulunur.

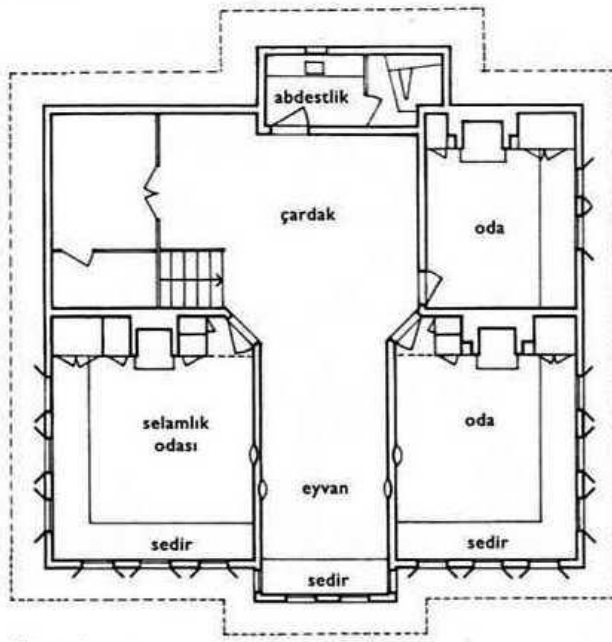

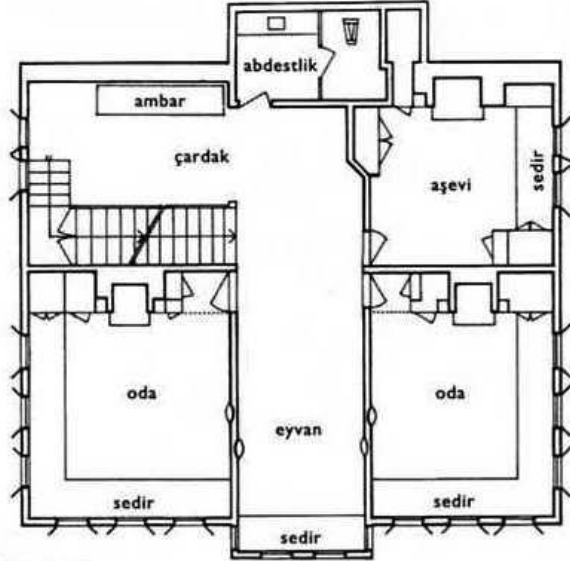
Zemin kat taşlığından orta kata çıkan merdivenler bir taş sahanlık ya da birkaç taş basamaktan sonra ahşap olarak devam eder.

Hayata çıkan merdivenin başlangıç basamakları genellikle taştır.

Üst kat planı

Orta kat planı

Merdivenler; düz kollu, sahanlıklı iki kollu veya köşe sahanlıklı L biçiminde, üç kollu ve döner merdiven şeklinde olabilir.

Tek kollu merdiven, daraba ve kapı ile örtölmüş.

Merdivenler iki limon kiriş arasına yerleştirilen geçme rıht ve basamaklardan oluşur.

Limon kiriřler arasında
geçmeli ahşap
basamaklar kullanılmış.

Merdiven, bahçeye giriş kapısından uzağa, görülmeyecek şekilde yerleştirilmiş

Alta, merdiven başlangıcında kapı bulunur, bazen de merdiven bitiminde kapı ya da kapak olabilir. Özellikle açık sofalarda merdivenin alt katla ilişkisi bir kapak/kepenk ile kesilir. Böylece hem yalıtım hem de güvenlik sağlanmış olmaktadır.

- Merdiven üstü birkaç basamak yükseltilerek kapatılır ve burada yüksek bir sofa oluşturulur.

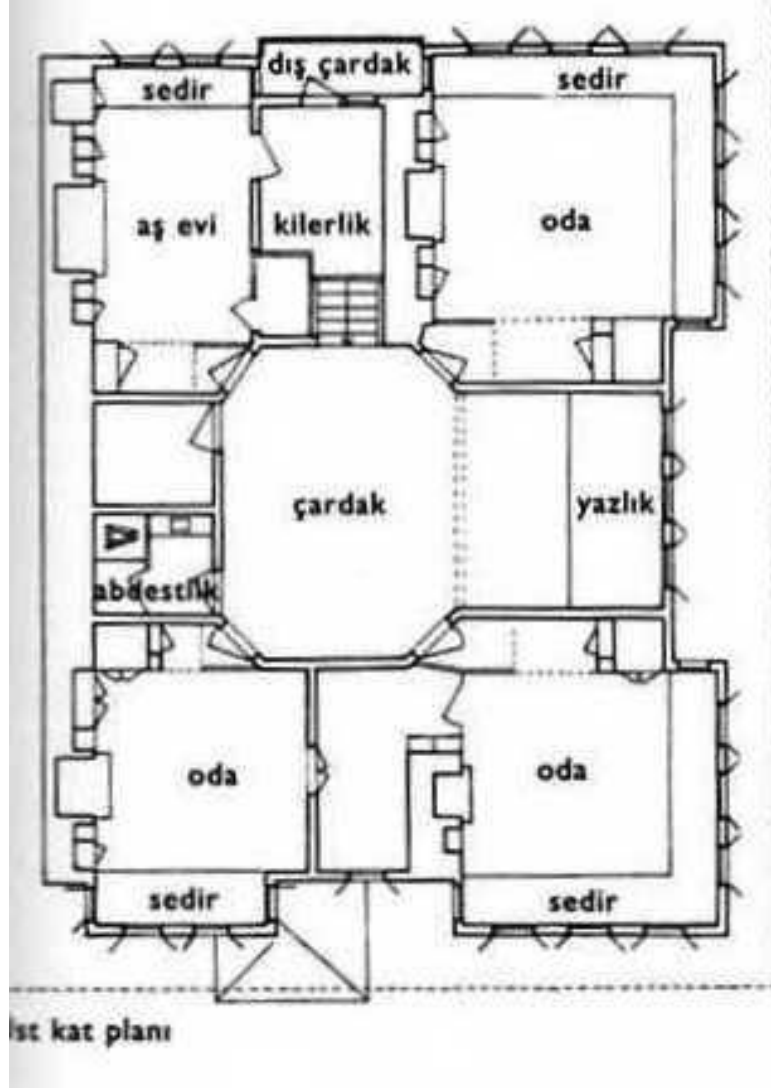

Merdivenler sofa içinde olduğu zaman plan şemasının oluşumunu fazla etkilemez. Ancak sofanın dışında ve özel yerlerde oldukları zaman plan şeması etkilenir.

•İç sofalı evlerde merdivene ayrı bir yer ayrılmıştır. Zamanla daha çok 19.yüzyıl sonlarından itibaren merdiven mahalli önemli bir hale gelmiştir. Etrafı galerilerle çevrelenen merdiven mahalleri tavandan aydınlatılmıştır

Merkezi sofalı bu evde merdiven eyvanının içinde yer almaktadır.

- **HİZMET ALANLARI: Mutfak**

Mutfaklar kadınların açık havada yaptıkları çeşitli ev işleri ve çıkabilecek yangınları nedeniyle çoğunlukla bahçeye ya da avluya inşa edilirdi. Bu kural saraylarda da evler de de böyle idi. Kârgir duvarlı olarak yapılan mutfak; kiler, ambar ve diğer hizmet odaları ile bağlantılı olurdu.

Mutfakların ev bünyesine girmesi, geleneksel ev kavramının terk edilmesi ile başlamıştır.

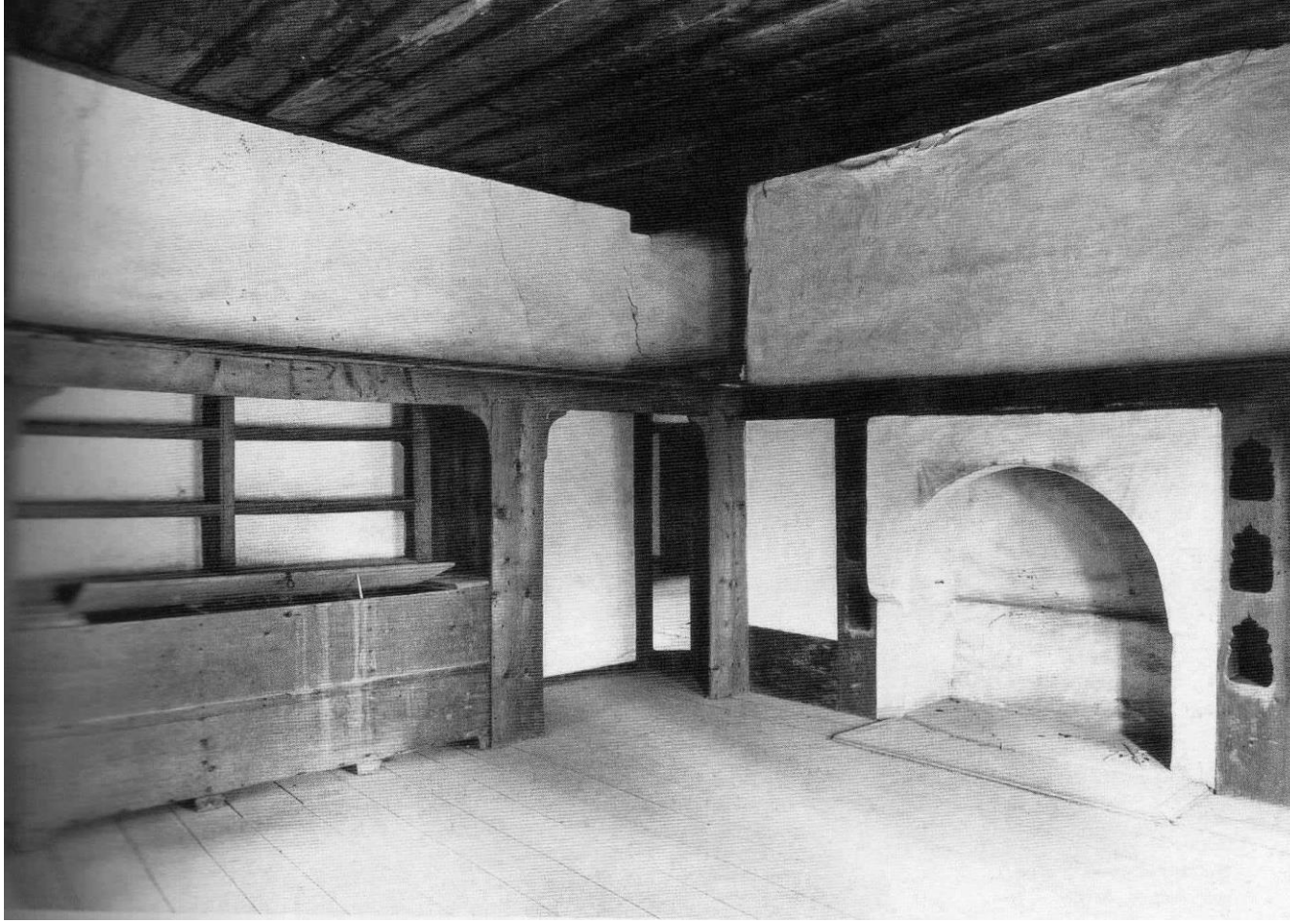
Bahçede kışlık hazırlıkları ve günlük yemekleri yapmak için çeşitli ocaklar bulunur. Bunlar «taş ocağı» kazan ocağı» «fırın» olarak çeşitlenir.

Taş ocağı, toprağa konulan birkaç taşla yapılabilir.

Kazan ocağı: kemerli, bacalı, büyük ocaklardır. Bahçede, bahçede bulunan işlik mekanında, hayatta veya mutfak olarak ayrılan bir mekânda bulunabilir.

Türk evinde yemek hazırlamak için ayrı bir mekana göçebelikten gelen bir alışkanlık olarak genellikle gereksinim duyulmamıştır. Çünkü, yaşama birimi olan odaları farklı amaçlarla kullanmak mümkündür. Yemek hazırlamak için sebzeler bahçede ayıklanır yıkanır ve ocakta pişirilir. Kışlık oda olarak kullanılan odanın ocağında pişirilir. Kışlık oda aynı zamanda mutfaktır. Safranbolu gibi bazı yörelerde evlerin “aşhane” olarak adlandırılan aynı zamanda günlük oturma odası olan odaları bulunur.

Yiyecek saklamak buzdolabının olmadığı dönemde çok zordur. Türkler yiyecek saklamak için kurutma, pişirme, tuzlama gibi yöntemler kullanmıştır. Depolanması gereken yiyecekler için zemin katta, hayatta ya da kiler olarak ayrılan odalarda köknar ya da çam ağacından yapılmış ambarlar kullanılır. Büyük ambar, küçük ambar (kuzuluk) olarak yapılan ambarlar nemden korumak için zeminden yükseltilmiştir. Büyük ambara pirinç, buğday, mısır, bulgur, ceviz gibi yiyecekler çuvallar içinde konur.

HAMAM VE HELA; Türk evinde banyo olarak kullanılan gusûlhaneler dolapların içinde yer almıştır. Banyo için su, kova ya da testilerle taşınırdı. Bazı yörelerde gusûlhane zemini tuğla ile kaplanmıştır. Daha geç dönemlerde ise ahşabın bozulmasını önlemek için çinko kaplama yapılmaya başlanmıştır.

Gusulhane içinde kürsü denilen oturak ve eğimli Döşeme. Buradaki sular doğrudan bahçeye akıtılır.

- HAMAMLAR; Zengin evlerinde gusülhaneler dışında evin bahçesine ya da bitişiğine özel hamamlar da yapılmıştır. Kızma Hamamı olarak adlandırılan bu hamamlar, klasik hamam tipinde soğukluk, sıcaklı ve külhan bölümleri olan, yerden ısıtılan ve tepeden ışık alan yapılardır. Ayrıca yerleşimde bulunan çarşı hamamına da 10- 15 günde bir gidilir.

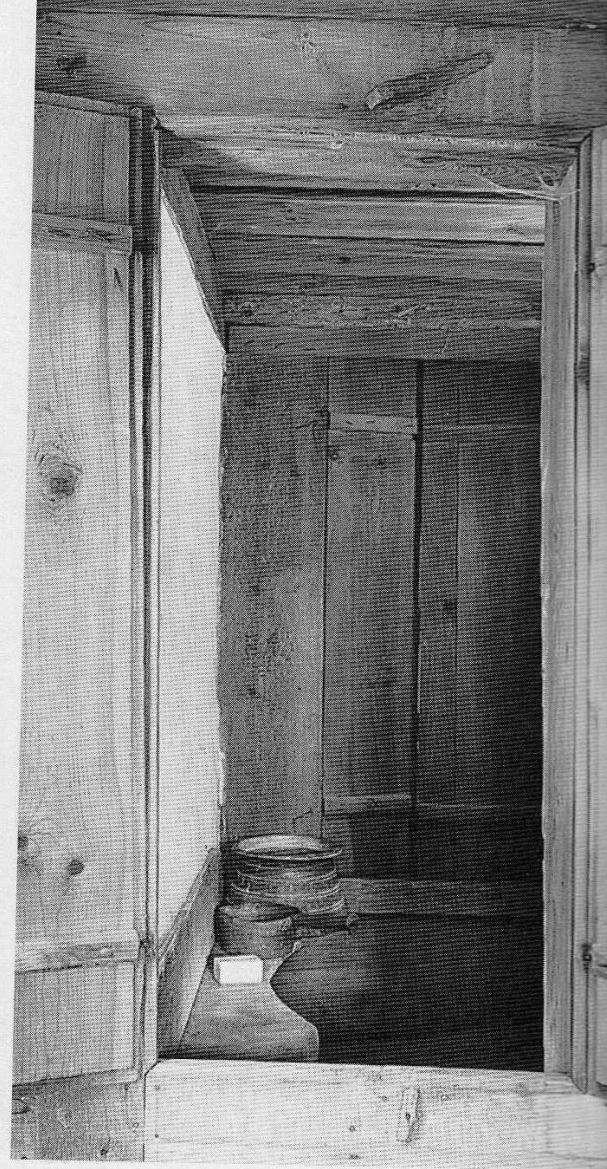

215

216

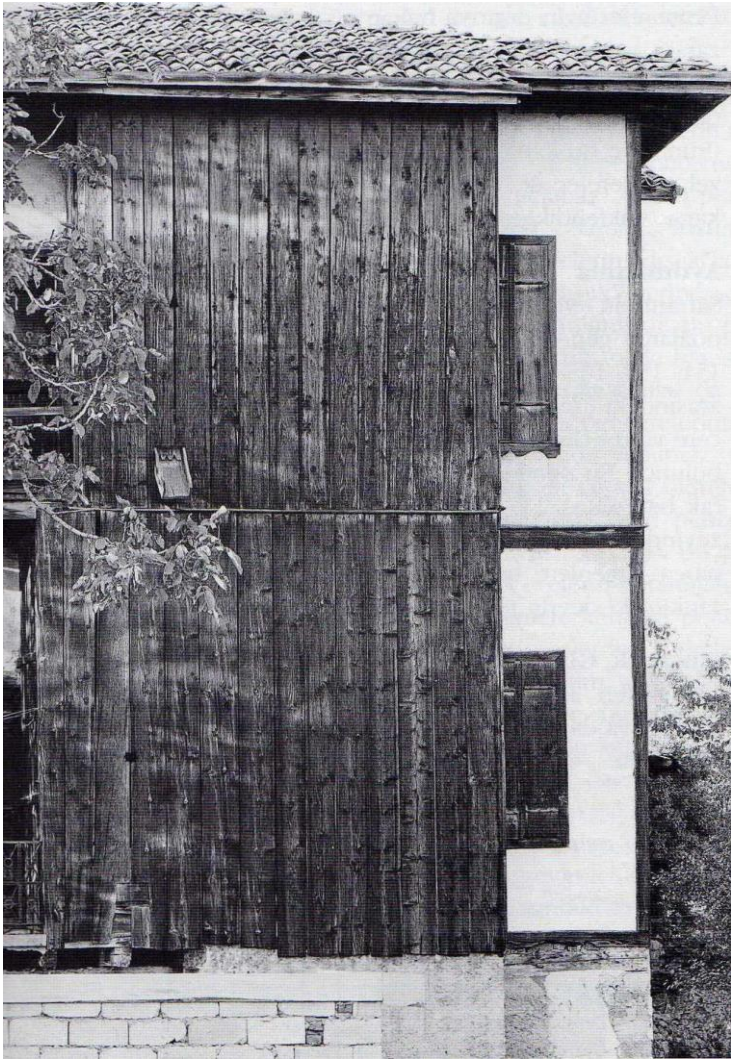
Tahtadan oyulmuş hela ve «abdestlik bölümü»nde tahta lavabo

gusülhane

Hela, genellikle iki bölümlü yapılmıştır. Heladan önce ahşap lavabolu abdestlik bölümü el yıkamak ve abdest almak için kullanılır.

Abdestlik ve helanın darabalı dış
duvarı ve el yıkama suyunun
bahçeye akıtan ahşap oluk

Pis su oluşu ve sabun tuzağı